

УДК 330.131.7:656.6

*Ігор Аверічев, к.е.н., доц.
(доцент каф. «Управління та економіка водного транспорту»,
Київська державна академія водного транспорту ім. гетьмана Петра
Конашевича-Сагайдачного)*

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ
МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМСТВ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ**

Метою статті є обґрунтування методичних підходів щодо формування та функціонування механізму забезпечення економічної безпеки підприємств водного транспорту.

У статті проаналізовані методичні підходи щодо формування та функціонування механізму забезпечення економічної безпеки підприємств водного транспорту. Сформовано механізм забезпечення економічної безпеки підприємств водного транспорту, який є сукупністю взаємопов'язаних об'єктів та суб'єктів управління економічною безпекою, методів та інструментів підтримання належного рівня економічної безпеки, функцій управління, що у цілому дозволяє досягти визначеного рівня економічної безпеки в інтервалі від критичного до абсолютного.

Управління формуванням та реалізацією механізму забезпечення економічної безпеки на підприємствах водного транспорту ґрунтується на послідовності процесів, що поетапно розкривають характер впливів середовища підприємства водного транспорту, взаємодію підсистем економічної безпеки, застосування методичного інструментарію при зниженні ресурсомісткості та нарощуванні ефективності й профіля економічною безпеки.

У результаті досліджень запропоновано, що механізм забезпечення економічної безпеки підприємств водного транспорту сформований за системно-орієнтованим підходом функціонує на основі профільно-орієнтованого методичного підходу для отримання позитивних результатів господарської діяльності у вигляді утворення додаткових операційних доходів та мінімізації перспективних витрат.

Ключові слова: економічна безпека, методичні підходи, механізм забезпечення економічної безпеки, водний транспорт.

© Аверічев І., 2016

*Игорь Аверичев, к.э.н., доц.
(доцент каф. «Управление и экономика водного транспорта»,
Киевская государственная академия водного транспорта им. гетьмана
Петра Конашевича-Сагайдачного)*

МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЮ МЕХАНИЗМА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ВОДНОГО ТРАНСПОРТА

Целью статьи является обоснование методических подходов к формированию и функционированию механизма обеспечения экономической безопасности предприятий водного транспорта.

В статье проанализированы методические подходы к формированию и функционированию механизма обеспечения экономической безопасности предприятий водного транспорта. Сформирован механизм обеспечения экономической безопасности предприятий водного транспорта, представляет собой совокупность взаимосвязанных объектов и субъектов управления экономической безопасностью, методов и инструментов поддержания надлежащего уровня экономической безопасности, функций управления, в целом позволяет достичь определенного уровня экономической безопасности в интервале критического к абсолютному.

Управление формированием и реализацией механизма обеспечения экономической безопасности на предприятиях водного транспорта основывается на последовательности процессов, поэтапно раскрывают характер воздействий среды предприятия водного транспорта, взаимодействие подсистем экономической безопасности, применение методического инструментария при снижении ресурсоемкости и наращивании эффективности и профиля экономической безопасности.

В результате исследований предложено, что механизм обеспечения экономической безопасности предприятий водного транспорта сформирован за системно-ориентированным подходом функционирует на основе профильно-ориентированного методического подхода для получения положительных результатов хозяйственной деятельности в виде образования дополнительных операционных доходов и минимизации перспективных расходов.

Ключевые слова: экономическая безопасность, методические подходы, механизм обеспечения экономической безопасности, водный транспорт.

*Igor Averitchev, Ph.D., associate professor
(associate professor of the Department «Management and Economics water transport», Kyiv State Academy of Water Transport behalf Hetman Petro Konashevich Sagaydachniy)*

METHODOLOGICAL APPROACHES TO FORMATION AND FUNCTIONING OF ECONOMIC SECURITY ENTERPRISES WATER TRANSPORT

The article is a study of methodological approaches to the formation and functioning of the economic security of enterprises of water transport.

In the article the methodological approaches to the formation and functioning of the economic security of enterprises of water transport. Formed mechanism to ensure the economic security of enterprises of water transport, which is a collection of related objects and of management of economic security, methods and tools to maintain an adequate level of economic security, management features that generally achieves a certain level of economic security in the interval the critical absolute.

Management of formation and implementation mechanism to ensure economic security for enterprises of water transport based on the sequence of processes that gradually reveal the impact medium enterprises Water transport subsystems interaction of economic security, the use of methodological tools while reducing resource input and increasing efficiency and economic security profile.

The studies suggested that the mechanism of economic security companies formed by water transport system-oriented approach operates on the basis profiled-oriented methodological approach for positive business results in the form of the formation of additional revenue and minimize operating costs perspective.

Keywords: economical security, methodological approaches, mechanism of economic security, water transport.

Постановка проблеми. З огляду на активізацію євроінтеграційних та міжнародних процесів в Україні слід підняти на новий рівень обговорення проблеми реформування сектору безпеки нашої держави. Для ефективності забезпечення економічної безпеки на сучасному етапі діяльність підприємств потребує нових методичних підходів щодо формування та функціонування механізму забезпечення економічної безпеки підприємств водного транспорту, що дає можливість утворення додаткових операційних доходів та мінімізації перспективних витрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати досліджень системи та механізму забезпечення економічної безпеки підприємств відображені в наукових працях учених: О. Арєф'євої, С. Арєф'єва, О. Бондаренко, Ю. Герасимчука, К. Гелбрейта, М. Дженсена, С. Демінського, А. Землянкіна, О. Козаченко, О. Ляшенко, Дж. Мінза, М. Міллера, І. Репіної, І. Тарасенко, А. Чорної, В. Пономарьова, А. Штангрета, А. Нікітіної та інших.

Метою статті є обґрунтування методичних підходів щодо формування та функціонування механізму забезпечення економічної безпеки підприємств водного транспорту.

Викладення основного матеріалу дослідження. Для визначення механізму забезпечення економічної безпеки, та не враховуючи особливостей діяльності на підприємствах водного транспорту, необхідно розробити системну концепцію формування механізму, створити комплекс методологічних підходів та методичних рішень, які необхідні для впровадження концепції в практику управління підприємством. Таким чином, механізм забезпечення економічної безпеки на підприємствах водного транспорту може бути представлений як цілісна організаційно-економічна система забезпечення економічної безпеки, що є складовою в загальній структурі господарського механізму підприємства (рис. 1).

Механізм забезпечення ЕБПВТ – це інтегрована сукупність елементів інституційного та операційного впливів на підвищення результативності господарської діяльності через утворення безпечних умов її здійснення. Він містить організацій-

но-інституціональну та методико-інструментарну складові і призначений виконувати функції попередження загроз ЕБ та економічного захисту.

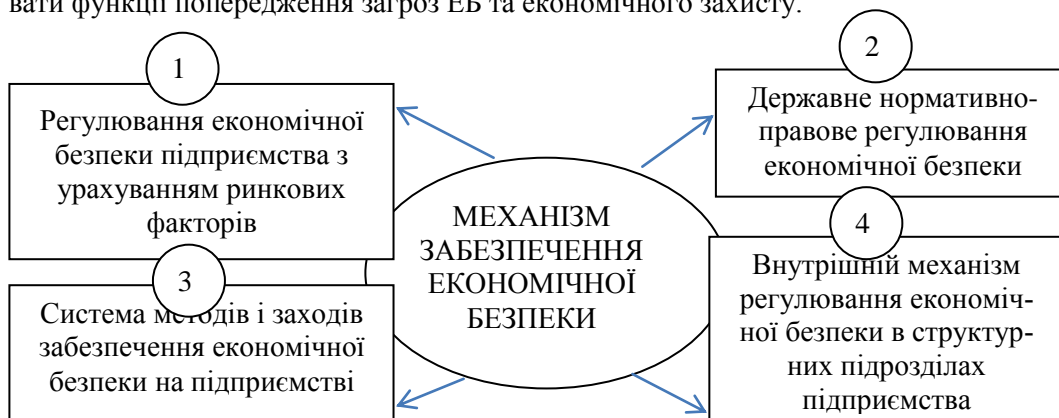

Рис. 1. Основні елементи механізму забезпечення економічної безпеки підприємства

З вище означеного можна зробити висновок, що механізм забезпечення економічної безпеки підприємства повинен мати такі характеристики: за природою інтересів і характером завдань він є організаційно-економічним; за рівнем функціонування – реалізується на рівні підприємства; за способом здійснення цілей є механізмом змішаного управління, який об'єднує в собі самоуправління та управління ринковими структурами, також на нього впливають державні органи; за способом реалізації є інструментом реалізації забезпечення економічної безпеки у динаміці; до складу механізму управління економічною безпекою підприємства входять внутрішня складова (управління ЕБ підприємства і внутрішні фактори впливу на нього) та зовнішня складова регулювання (зовнішні фактори впливу на ЕБ).

У відповідності до розглянутих характеристик механізм забезпечення економічної безпеки підприємства представляє собою сукупність органічно взаємопов'язаних та взаємодіючих елементів, узгоджене функціонування яких підпорядковано здійсненню і підвищенню ефективності ЕБ, спрямованого на вирішення завдань, визначених зовні із врахуванням потреб підприємства. З економічної точки зору, при формуванні механізму забезпечення економічної безпеки, потрібно враховувати не лише загрози та їх вплив на підприємство водного транспорту, а й головну мету функціонування будь-якого підприємства – отримання прибутку. Таким чином, при управлінні економічною безпекою необхідно узгоджувати і ресурсомісткість, і ефективність, і рівень безпеки.

Крім того, визначальним аспектом забезпечення економічної безпеки на підприємствах водного транспорту виступає постійний контроль та організація процесу її створення на всіх етапах. Дана вимога зумовлено фактором часу, оскільки виробництво і споживання транспортної послуги збігаються в часі.

Формування механізму забезпечення ЕБПВТ запропоновано здійснювати за системно-орєнтованим підходом (рис. 1), сутність якого полягає у послідовній взаємодії підсистем управління підприємством у напрямі створення ефективної системи забезпечення ЕБ. Побудова механізму за наведеним підходом визначає у якості

пріоритетів його подальшої дії досягнення ефектів у вигляді додаткових операційних доходів підприємств ВТ. Вказаний підхід передбачає поєднання інструментарію забезпечення ефективності активів ЕБ з урахуванням їх ресурсомісткості і підсистеми управління, а також дозволяє здійснювати управління економічною безпекою підприємств водного транспорту та спрямований на досягнення такого стану економічної системи, за якого будь-які загрози вчасно виявлятимуться та ліквідуватимуться з мінімальними витратами (рис. 1).

При формалізації механізму забезпечення економічної безпеки на підприємствах водного транспорту важливо визначити напрями взаємодії основних елементів та окреслити їх основні управлінські функції.

Управління формуванням та реалізацією механізму забезпечення економічної безпеки на підприємствах водного транспорту ґрунтується на послідовності процесів, що поетапно розкривають характер впливів середовища підприємства ВТ, взаємодію підсистем економічної безпеки, застосування методичного інструментарію при зниженні ресурсомісткості та нарощуванні ефективності й профіля економічною безпеки.

Організаційна структура підприємств водного транспорту включає три основні складові: судноплавні компанії, берегові об'єкти, порти та їх інфраструктуру.

Підсистема інструментарію забезпечення економічної безпеки на підприємствах водного транспорту об'єднує сукупність інструментів і важелів, які використовуються в процесі дії методів цього механізму. Для досягнення ефективності забезпечення економічної безпеки на підприємствах водного транспорту використовуються методи організаційно-управлінського, соціально-правового, техніко-технологічного та економічного впливу.

Важелі забезпечення економічної безпеки на підприємствах водного транспорту охоплюють: стимули, санкції, цільові показники, технічні умови функціонування, податкову, цінову, інвестиційну, інноваційну, дивідендну політику. В даному дослідженні основна увага зосереджена на економічних важелях, які безпосередньо пов'язані з відстежуванням та ліквідацією загроз. Також економічні методи спрямовуються на відстежування та підвищення ефективності функціонування кожної із складових при забезпеченні водотранспортної безпеки.

До основних функцій управління процесом забезпечення економічної безпеки на підприємствах водного транспорту віднесено:

- планування, яке поетапно включає: прогнозування впливу та динаміки зміни факторів і загроз, проектування витрат ресурсів та їх розподілу, встановлення заданого рівня профілю економічної безпеки;
- координацію, основне завдання якої полягає у взаємоузгодженні впливу та взаємодії складових безпеки в єдиній економічній системі безпеки на підприємствах водного транспорту; визначенні компонентів і механізмів їх залучення до економічної безпеки;
- управління та організацію, які поділено відповідно до часового принципу на стратегічне, тактичне та операційне;
- аналіз і контроль, що спрямовані на оцінку загроз, їх впливу на діяльність підприємства водного транспорту, дослідження ресурсомісткості і ефективності, оцінці втрат; коригування отриманих результатів та проектуванні зміни вхідних ресурсів для підвищення ефективності управління системою економічної безпеки;
- мотивація, яка ґрунтується на встановленні цілей забезпечення економічної безпеки та спрямовується на їх реалізацію.

Висновки та пропозиції. Таким чином, механізм забезпечення ЕБПВТ сформований за системно-орієнтованим підходом функціонує на основі профільно-орієнтованого методичного підходу для отримання позитивних результатів господарської діяльності у вигляді утворення додаткових операційних доходів та мінімізації перспективних витрат.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Ареф'єва О.В.* Планування економічної безпеки підприємств / Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. // – К.: Видавництво Європейського університету, 2005. – 170 с.
2. *Козаченко Г.В., Пономарев В.П., Ляшенко О.Н.* Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.
3. *Нікітіна А.В.* Управління економічною безпекою автотранспортних підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.04 / А.В. Нікітіна. – Харків, 2015. – 20 с.
4. *Аверічев І.М.* Механізм забезпечення економічної безпеки підприємств водного транспорту: дисертація. – К.: КДАВТ, 2016 р.

REFERENCES

1. *Aref'eva A.V.* Planning the economic security of enterprises / Arefyeva O.V. Kuzenko T.B. // - K. : Publisher European University, 2005. – 170 p.
2. *Kozachenko GV Ponomarev VP Lyashenko AN* The economic security of the enterprise: the nature and mechanism to ensure Monograph. – K: Libra, 2003. – 280 p.
3. *Nikitina A.V.* Management of economic security trucking companies: Author. Dis. on competition sciences. degree candidate. Econ. Sciences: 08.00.04 / AV Nikitin. – Kharkiv, 2015. – 20 p.
4. *Averichev I.M.* MehanIzmzabezpechennyaekonomIchnoYibezpekipIdpriEmstvvodnogotransportu: disertatsIya. – K.: KDAVT, 2016 r.